

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállítás:

Külső-monostorturca 1868. sz.

Kiadó hivatal:

Középutca, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorért 1-szor 7 kr., 2-szor 6 kr., 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek Bécsben Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) és Haasenstein és Voglernél (Wollzeile 9. sz.).

Pesten: Zeisler M. hirdetés felvétel irodájában (Königsasse Nr. 60.)

Nyilvántartási cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

Előfizetés a hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

Megjelen a lap hetenkint háromszor, u. n.

kedden, csütörtökön és szombaton délel.

Előfizetési ár:

egész évre 12 frt, fél évre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Kolozsvár, május 22. 1868.

Jókai Mór, jeles regényírónk és publicistánk „Igazmondó”-ja mond egyszer máskor — hogy ne mondana! — igazat is.

De hiszen szolgál a val sok más jobb- és baloldali lap szintegy; csak az a különbség, hogy egyik sem áll közönsége elibe a csalhatatlanság koszorújával haláltékain, hanem hirdeti az igazságot az ő jobb-, vagy baloldali meggyőződése szerint, s marad bevallott pártközönség, melylyel mindenki tisztában van, hogy véleményét s nem legfőbb törvényszéki ítéletet árul azért a néhány darab egy forintos és — az istenért, tegyük hozzá, nehogy a haza elveszzen! — „közösügyes” bankóért.

Az „Igazmondó”-nak ellenben már a homlokára oly követelő czim van fűtve, hogy azzal mintegy supremus judiciarius gyanánt pompázik a jóhiszemű közönség előtt, s valószínű, hogy olvasóinak egy része, mint jogérvényes döntvényeket is fogadja „igazmondolásait.”

A hangzatos titulushoz czimer is van metszve — fába. Gondos Tamás uram az ő ujjasával és bunkós botjával áhitatosan kuczorog egy tükén s hallgatja Igazmondó úr oktatásait, Igazmondó úr pedig előtte áll, egy hosszú pásztorbotra támaszkodva, kitérő aristocratico-democraticus poszturában, csinos várossi alak, kinek beszédese ajkairól az oktatást Gondos Tamás bátyának szép Erzsikéje maga is szívesen meghallgathatná, s csak az irigység tagadhatja meg, hogy ez a gyertyafénybe metszett dali magyar hízelgőleg hasonlít az „Igazmondó” szerkesztőjéhez feltett kalappal.

Csak azon lehet bámulni, hogy van még egy olyan magyar ember, a ki a „Hon”-ra, „Pesti Napló”-ra stb. vesztegeti pénzét, mikor ott van az „Igazmondó”, melynek már titulaturájában váltó van kiállítva biztosítására a publikumnak aziránt, hogy 4 forintért minden héten annyi igazságot mérnek neki, a mennyi éppen egy nyomtatott ívbe fér, és az mind tiszta szinarany, melynek szilárd árfolyamatát semmiféle pártküzdelem börzei zaja meg nem ingathatja.

De, hiába, a váltó csak váltó marad, akár anyagi, akár szellemi értékre van kiállítva, s itt pontos fizetés követeltetik készpénzzel, nem pedig obligatóval, melynek 50, vagy még több percentje fictio; különben vége a hitelnek.

Nó már én nem akarom az „Igazmondó” váltójának hitelét rontani. De az szent igaz, hogy a mivel publikumát kifizeti, csak névértékben fedezi az obligat, tudniillik: párt-szempontokon felül ragyogó igazság szinaranya helyett éppen csak pártérzelmek coloritájával pompázó papírt nyújt, melyet egy s más jámbor olvasó készpénzzel vehet ugyan, de a mely voltaképpen a szellemi forgalomban csak annyit ér, a mennyi igazság és practicabilitás fedezi a baloldal kibocsátott actiáit; ez pedig nem sok.

Az „Igazmondó” nem egyéb, mint a „Hon” satellese, Jókai Mór lapjainak egyike, s igazmondolása csak úgy illatozik a párt-érzelmek forró exhalatiójától, mint a „Hon.” Ettől vesz lecskét, szellemet, irányt, mértéket, szeretetet és ellenszenvet, jelszót és szentleket, s például mult vasárnap már annyira vitte, hogy ugyanazon nap ugyanazon vezércikket nyújtá, mely a „Hon”-t ékíté.

Hogy mi közünk hozzá? Csak az, hogy szerencsét kívánunk az ilyen pártérzelmektől ment igazmondáshoz; de a jóhiszemű olvasót figyelmeztetjük, hogy uezze meg jól: miféle bort töltene poharába.

De meg azt is tudomásul kell vennünk, hogy az „Igazmondó” immár „erdélyi” leveleket is kezd iratni magának. Irja pedig azokat Sárlos Ádám, írástudó földműves. Így van legalább aláírva. És mi nem akarunk halátlannak lenni Jókai iránt, ki nekünk erdélyieknek oly nagy dicsőséget szerez, midőn úgy mutatja be földmiveseinket, mint a kik a „közösügyes alkotmány”-ról, „delegatíó”-ról, pártállásokról s több efféle magas jelentőségű dolgokról csak oly folyékonyan, oly vezércikkkellemmel szabadsággal tudnak értekezni, mint akár a szántásvetésről.

Persze, hogy Sárlos uram minden okos-

kódása oda megy ki, hogy csak mégis a baloldali van igaza, hogy Deák Ferencz ugyancsak elvettette a dolgot, s hogy (az ő falujában) még a kecskepásztor is baloldali. Mindazonáltal csak köszönettel tartozunk azon szívességetért, hogy földmiveseink a nemzeti mivélség ily kitűnő színvonalán mutattnak be.

Csupán azt szeretnők igazán, de igazán tudni, hogy hol és melyik faluban lakik írástudó Sárlos Ádám uram? és pedig azért, mert meg kellene sugnunk ökemének, hogy szép dolog az igazmondás, de ne használjon „beesmeri”, „megfelede” s több efféle szavakat, miket csak az ügyvédek, hivatalnokok s más nyelvrontók szoktak használni, de a nép nem, mert a nép nyelvérzéke még nincs elrontva. Lám, még gyanuba ejti Igazmondó urat, hogy ezek az érdekes, baloldali, „erdélyi” levelek nem igaz kamarán kelnek, legfőkébb valami Pestre kerekedett erdélyi journalista gyártja azokat, ki a „Hon”-tól tanul nemcsak politikai bölcseséget, hanem magyar stylust is, pedig ott afféleket is olvas az ember, hogy (lásd a „Hon” 103-dik számát) Ebergényi Julia „befejezésének gyermetsége” különösen kiemeltetett a védő ügyvéd által. H. S.

Pest, május 17-kén, 1868.

Nézetem szerint hasznosabb szolgálatot nem tehet a hírlapirodalom, mintha a társadalom egyes rétegeiben ferde fogalmakat látván, azok helyreigazítására s az abból eredhető károk megelőzésére igyekszik s törekvését siker koronázza.

Egy ily népünkél uralkodó ferde fogalomra akarom hazánk mivelt közönségének, s főleg a népre legnagyobb befolyást gyakorló lelkészeink figyelmét felhívni.

Mióta az erdélyi legfőbb törvényszék felosztattott s a hétszemélyes táblánál az erdélyi osztály itt megtelepedett, gyakran látunk Pest utcáin székely atyafiakat kóborolni. Kérdésünkre, hogy: mi jóban járnak, „pertünk van”-nal felelnek.

Élénk emlékekben van még az 1555 ki constitutio ama pontja, mely megengedi nekik, hogy 3 frtos perrel egész a fejedelmig appellálhassanak és ők részint azért jönnek fel, hogy az uralkodónál audientiát nyerjenek; részint, hogy ügyök végleges ellátását eszközöljék a legfőbb törvényszéknél.

Hogy mennyire érnek és értek célt, azt ők magok legjobban tudják, s bizonyosságot tehet róla azon csekefalvi atyafi is, ki egy 10 frtos perben már kétszer járta meg gyalog Bécsre, kétszer Pestet s mindez ideig sikerhez nem jutott, sőt audientiát sem kapott.

Hol van itt kilátás nyereségre, a vesztett fáradság, munka és költség fejében? Sehól!

De vegyük más oldalról a kérdést. Ez embereket meg kell győzni a felől, hogy ily ügyekben, melyek polgáriak és nem büntetőek, a fejedelem, mint legfőbbbíró, jelentkezik, s ő is épp azon kötelességeknél van alá vetve, mint más bírák; a vitás jogkérdéseket ő sem döntheti el mások jogának sérelmére, különben igazságszolgáltatásról szó sem lehetne. Ez embereket meg kell győzni a felől, hogy a bírónak, ha bírói magas és nemes hivatalának a jog és igazság követelményei szerint meg akar felelni, mindig csak a perben felhozott bizonyítékokból merített meggyőződésre, mely bírói és nem emberi, lehet és szabad határozatát alapítani; mert ha ezt szem elől téveszti, a jog helyét az önkény fogná pótolni, mi végeredményben a jogbátorság felzavarására vezet, ezt pedig nem óhajtnak.

Ha tehát vitás jogaitak egyezség útján kiegyenlíteni nem tudják, igyekezzenek egy érvényesíteni bizonyítékaikat, hogy a bíró határozott, tiszta meggyőződést szerezhesen azokból. Az igaz, hogy fordulnak elő esetek, melyekben a bíró helytelenül alkalmazza a törvényt! magam is láttam példát itt a kir. curiánál arra, hogy az első bíróság köztörvényi ügyekben a váltótörvényt alkalmazta; de ez jelenleg csak a fenálló törvénykezés és bírói szervezet hiányainak tulajdonítható. Nem szölok általánosságban, tisztelet a kivételnek, de az ily esetek csak a törvény tudatlanságából magyarázható ki. Bírúknak törvénytudóknak kell lenni, hogy az igazságszolgáltatás iránti bizalom ne rendüljön meg. Az ily esetek vonják maguk után az eljárás megsemmisítése miatt a perek hosszadalmasságát, a jogviszonyok készségességét.

De hát tehet-e valami ez ellen azon egyén,

ki törvényeinkkel nem ismeretes? Előmozdíthatja ügyét valaki azzal, ha személyes beszéd, rábeszélés útján igyekszik a bírónak bírói meggyőződést ébreszteni? Nagyon csodálók! veszít időt, fáradságot, költséget.

Az ügyek ellátására bizonyos sorrend kell, mi meg is van állítva törvényeinkben. Valjon egy lelkiismeretes bíró el fog-e térni a törvényesen megállított sorrendtől? Soha! s nem hibázik nagyobb az igazság ellen, mint ki a megvesztegetés útjára tér.

Korunk egyik legfőbb igénye „a gyors igazságszolgáltatás.” Jelenlegi hosszúság törvénykezéstünk más alakba önteni, a törvényhozás feladata. Itt nem segíthet az egyesek szorgalmazása!

Győzzék meg a népet arról, hogy ha megtámadott vagy megsértett jogállapotját rendes kérvénysége akarja hozni, szerezzon bizonyítékainak teljes érvényt; mert csak ez uton remélheti jogsérelme orvoslását.

Ha pedig ügye állásáról tudomást akar szerezni, s látni óhajja, hogy a legfőbb törvényszéknél mikor kerül tárgyalás, végeldöntés alá, vagy bármely egyéb körülményről felvilágosítást akar nyerni, a helyett, hogy napokig utazzék, költsön, otthon teendő munkáját elhanyagolja, sokkal czélszerűbben tesz, ha a pesti ügyvédi ügynöki irodák valamelyikét keresi meg. Ezek a kellő felvilágosítást gyorsabban, bizonyosabban s e mellett olcsóbban megteszik, mint ő maga tehetné. E tekintetben valóban nyugodt lelkiismerettel tudom R. Ensel S. úr irodáját ajánlani, mint a melynek pontosságáról személyesen is meggyőződtem.

Napjainkban a munka és pénz a „nervus rerum gerendarum.” Mindkettőhöz idő is szükséges.

Horváth Mózes.

Levelezés.

Szilágy-Somlyó, május 14-én, 1868. Krasznamegye bizottmányi gyűlését főispán gróf Bánffy Béla ő milga folyó hó 11-kén következő beszéddel nyitotta meg:

„Ha nemzetünk történelmének lapjait átolvasuk, lehetlen azon eszmének meg nem villanni agyunkban, hogy a nemzeti életerő egy korban sem fejlődhetett annyira ki, mint jelenben.

Mert mindenütt és minden polgárt egyenlően véd az alkotmány, s szabad mozgalom biztosítja törvényektől, előhaladása csak saját igyekezetétől függ.

Mennyire felfogták ezt hazánk lakói, elő tanúságai annak azon számtalan kezdeményezett vállalatok, melyek az ipar fejlesztésére és így a haza vagyonosítására szolgálnak.

Vidéken, melyek pusztán és némán hevertek, élettéljes munkás nép működik, hogy készítsen utat a forgalomnak, s a pangó kincseket a világ különböző részeibe ezután gyorsan küldhetjük oly helyekről, hol azok, mert a helyhez voltak bilincselve, bees nélkül hevertek.

A haza fővárosának Pestnek ezelőtt pangó kereskedelme élettéljesen kezd működni és haladni, ezerekre megy azoknak száma, kik oda jönnek letelepedni s az alkotmányos hazának polgáiraivá válni, munkaképességük és tehetségük által közreműködni a közboldogságon.

E leteleplés fontos és biztos jele annak, hogy Magyarországon szabad mozgalom létezik, s azon bizalomnak, hogy a szabad mozgalom törvények által oly móddal van biztosítva, hogy egyfelől nem tarthat kényuralmi elnyomástól, de másfelől elég erősek is arra, hogy a belbékét biztosítsák.

E bizalom telepíti az idegeneket önként egy országba s e bizalom hozza be az idegen tőkét egy hazába, s ha bejött, arra szolgál, hogy az országot vagyonossá és düssá tegye.

Es a min kezdenem kellett volna, az ő Buda, hol a királyi kastély némán állott fenn a parton csak a multi nagyság tanujaként, most gyakran látja falai között e hon királyi párját, s látja egy eseményt, mit hazánk földé 328 éve nem ére meg, és ez az, hogy a magyar király sarja Magyarországi fővárosában nyeré életét.

S ez életnyeréssel egybe volt kötve a királyi igazságos érzületének azon magasztos ténye, hogy azon harcosoknak, kik e haza alkotmányáért küzdöttek, s e miatt elveszték azon állásukat, mely agg napjaikat biztosítá vala, most visszaadta azt, a mi őket megillette, s vissza azon nyugdíjt, melyet ők jogosan követelhetének azon esetben, ha a sors végzettségénél fogva nem lettek volna oda terelve, hogy volt bajtársaiknak egyrésze ellen küzdjenek.

A tények egyike, a királyi gyermek itt született.

letése annak jele, hogy királyunk e hazát saját honának is tekintti, és így szíve küti népeibez, a másik a királyi igazság szeretetnek kifolyása és minden sebhelyeknek atyai kézzeli orvoslására való törekvésnek, mint néptünk iránybani vonzalomnak tanujele, mint az is, hogy a budai vár gyakran látja királyi lakóját.

Kinek ne ábrándozott volna lelke, midőn a történelem lapjain olvassuk Mátyás és Nagy Lajos korát, midőn idegen hatalmak képviselői jöttek a nagy királyok körébe, s ő Buda mutatták be önmagok a magyar királynak, sok század lezajlott az óta is, s ha olvastuk multunk e nagyságát, csak felsohajthatánk siratva azt; azonban most nincs a multon miért elandalodni, a jelen meghozta ezt is, s látók azt, hogy Budán, mint királyi lakán, az olasz királyság követe adta át megbízó levelét urunknak.

S látjuk az ő Buda, az ő korona által felszentelt király körül a fényes kíséretet s a politikai tényezőket, melyeket ily mérvbe hazánk földén megjeleni több századtól fogva nem láttunk, s melyek Magyarországot most jobban ismerve, be fogják vezetni azon nagy nemzet-esaládba, melynek hazája világunk.

Hogy ez állásunk biztosítassék bármely támadás ellen, nem soká látni fogjuk, hogy hazánk-nak mód fog nyujtatni arra, ha támadók lennének, hogy erővel is megtarthassa meglovó jogait, mert a honvédelem is új szerzetnek néz elibe.

Szabad mozgalom a parlamentben, szabad mozgalom a társadalomban mindenütt és mindenhol, s korlátozva csak azok vannak, kik maguk a szabadság garantiája a törvény ellen intézik büntös működésüket, kik egy fényes multu egyének nevével veszik fel, palástolni önmagukat, s az egyéni névnek emlék-oszlop gyanánt nemzetünk életét áldozni látnak.

Felveszik egy eszme nevét, a democratia eszméjének nevét, s e név alatt lerontanák mind azt, mit felettük állónak vélnek, le a törvényt s magát a nagy eszmét, mely az emberiség egyenlőség eszméjén alapszik, bepiszokolják azzal, hogy a birtoknak a birtoktalannak általi bitorlását helyezik kilátásba, törvény tiszteletét megingatni igyekeznek, már pedig egy nép, mely a törvényt nem tiszteli, a szabadságra nem érett, ezek nem a népek nevelés általi felemelésére törekvesznek, hanem lerontani mind azt, a mi fenn áll, szóval, romboló és nem teremő irányuk van.

Már pedig ki magát a szabadság barátjának vallja, annak kötelessége a nép művelődését előmozdítani; mert műveltség és szabadság karöltve haladnak.

Uraim! a kereszténység nagy és dicső eszméje sokban hasonlít a democratiaéhoz, mint az sok sötétséget oszlatozt el a kételkedő lélekben, s csak a nemes tettek jutalmát hirdeti, ugy ez sok földi előítéletet oszlatozt szét, s a társadalom újja alakítását idézi elő s az emberiség között a kapcsolatot szorosabbra fűzi; de nem fogja fel a kereszténység tanát az, ki gyűlöletet hint az emberi kebelbe embertársai irányában azért, mert máskint imádja az Istent mint ő, vagy a sors kedvezőbb helyzetbe tevő; nem fogta fel a democratia eszméjét az, ki céljai elérésére gyűlöletet akar hinteni a nép különböző rétegeibe egymás iránt, ez szerencsétlenséget s csapást, mely alatt nyögni fogunk idézhet elő, de eszméjének diadalát bizonyára nem.

Igaz uraim! mi még minden fejlődésünknek csak szenge kezdetén vagyunk, de ha óvatossá leszünk, haladhatunk a megkezdett ösvényen tovább.

A természetben magában sem érnek egyszerre annak adományai, a különböző évszakok kellenek ezeknek megérlelésére, de a ki tavasszal a csirát kitépi, az nyárra annak gyümölcsét nem fogja megynyeri, alkotmányunk fejleszthetjük önmagunk, de nem úgy, hogy magát a gyökert kitépjük, ha kifejlesztjük azt, hiszem és reménylem, hogy e haza szabad és boldog leend, ha pedig egymásköztt összeszakadva s megingatva azt a bizalmat, mely nemzetünkbe királytól és alkotmányos népektől jelenben helyezve van s igazat adunk azoknak, kik rólunk azt mondják: Jugi intolerans, libertati incapax, akkor kezére dolgozunk elleneinknek, s önmagunk assunk sirunkat, a melyből aztán, mert üngylikosok lennének, nem menthet meg semmi.

Felső-Fehérmegye, Hidvég, máj. 15. 1868. (Bizottmányi gyűlés.) — Megyénk állandó bizottmánya ülésezése mai nap befejeztetett.

Egy közérdekű esemény tudósításának nem lehet feladata tudósításait véleményezési kísérletek-

ben közhírré tenni, sőt feladatának inkább megfelel, ha a tények száraz elősorolását szorítjuk, mindazonáltal nem mellőzhetem előre bocsátani lehetőséget, miszerint gyűlésünk lendülete azonos volt az utóbbi gyűlésezésünkkel azon egy különbséggel, hogy némelyek személyes érdekei — nem pártérdek — a tárgyalás folyama alatt annyira kirívók valának, hogy kőzérdektől ügyek tárgyalása az által nem kevésbé háttérbe szorított. Zavartak és zavarni kívánták a tárgyalások menetét, de bizottmányunk erélyes és tapintatos magatartása ezen szereplési modornak enyhítették és négy ilyen tagtól 29 mondd: huszonkilenc órást adatott be, de egy sines azok közül, mely az előbb mondottat ne igazolná, vagy el lehetne mondani, hogy az abban kifejezett nézet ne lenne ferde.

Az események folyama ez volt: Taraczkok durrogása jelentő igazgató főbíráknak érkezett, kit a Ziges és Hidvég közötti tetőn egy nagy küldöttség fogadott és mintegy 80—100 magyar és román lobogókkal ellátott lovas bandériummal kísért alispán Bartha Lajosnál készített szállására. Hidvég és környéke lakói a község utcáin sorakozva szűnni nem akaró éljenzésekkel fogadták.

11-én mintegy 10 óra után egy ünnepélyes küldöttség által meghívva megjelent a tárgyalási teremben igazgató főbíráknak, ki is lelkes éljenzések között elfoglalván elnöki széket, a gyűlést következendő beszéddel nyitotta meg:

„Tisztelt bizottmányi gyűlés!

Értegetes bizottmányi gyűlésünk megtartását tekintetve az általánosan rég táplált általános óhajtnak, hogy ülésezeinket változtatva itt is megtartsuk, létesüléshez vezetnem sikerült. Annál nagyobb örömmel ragadtam az, mert felsőbb helyre jutottam ezen intézkedésem elleni fölterjesztések elősegítették felelős kormányunkkal megismertnem megyénk fekvésének ezen kötelező viszonylagosságát.

Nagy meglepéssel jelenthetném a tisztelt bizottmányunk azt, miszerint utóbbi gyűlésünk óta megyénket rendkívüli és kedvetlen események nem érintették, hogy ha utóbbi együttlétünk óta nem merültek volna fel a közigazgatás és az ezútoni igazság kiszolgáltatás körüli intézkedéseim ellenében oly ellenszeregetések és megtámadások, melyek egyesek hátrányára és bántalmazásokra szolgáltak; s hogy ha több tisztviselő által nem tagadtatt volna meg a hivatalos és törvényes függés. De mint rendszeren a természet maga sem enged tökéletességet létre jönni, úgy meg kellett lenni, hogy míg egyfelől én szorgalommal igazgatásomnak gyors és pontos menetet adni törekedtem, míg előmozdítani igyekeztem bár csak lendületileg is az igazgatás és törvénykezés minden ágaiban az igazság kiszolgáltatás pontos menetét; míg igyekeztem az administratio útján fejleszteni rendes polgári kötelek örömmel és készséggel teljesítése törekvést, melyek állami életünk feltételeit képezik; míg igyekeztem, hogy gondos felügyeletemet a közigazgatásnak minden rétegeire kiterjeszthessem: addig másfelől meg kellett történni, hogy buzgalmam félremagyaráztassék, és mi se kiméltessék körültem, — még a megye politikai becsülete sem — csak hogy neheztessenek a megye vezényletének terhei.

Ki nem fáradva azonban a vakmerő csapások súlya alatt, el nem zsibbadott tevékenységgel és részrehajlatlan hűséggel folytattam tisztemet, azon meggyőződéssel, hogy megyém honfiai elismerendik, miszerint független állásom és nyugalmam feloldozásának a legkisebb érdek nélkül elfogadott tiszti hivatásom betöltését más szóval, mint hazafiság, nem jellemezhetni, s vezérlelveim, mint alkotmányosak, méltányoltatni fognak.

És így — addig is, míg felelős kormányunk intézked — a Mindenható segélyével a haza koronás királya és szentesített törvényei lesznek a jelszó és védőfal, mely mellől megyénket kormányozni fogom.

A tárgyalás folyama alatt elő fognak terjeszteni azon adatok, melyek a tisztelt bizottmányi küldöns figyelmét igénylik, s utóbbi gyűlésünk határozatai érvényesítésére kiküldött albizottságok jelentéseket meg fogják tenni.

Ezek után e nemes megye állandó bizottmányának tagjait üdvözölve, a gyűlést megnyitottam nyilvánítom.

A megnyitó beszéd után országgyűlési képviselőnk ifj. gr. Bethlen Gábor barátságos viszonzó beszéd helyett támadást intézett, állítván, hogy érvényes gyűlésezésünk illetéktelen (?) helyre volna összehívva. Azonban ezen felfogás általános rosszallással fogadtatván, jegyzőkönyvileg egy elismerés határozatát főbíráknak azért, hogy felismervén megyénk helyzetét, a gyűlést ezúttal Hidvégre szíveskedett kihirdetni.

Következett a kormányrendeletek felolvasása, s többek közt a belügyminiszterium azon rendelete felolvasásakor, melylyel bizottmányunk utasított a mult ülésezés alkalmával Kőnczei Károly által benyújtott óvás bizottmányi tárgyalására, az utóbbi a ministerialis határozat ellenében egy új óvást jelentve, annyira tulragadtatott, hogy igazgató főbíráknak ellen vádat emelt, kimondván, miszerint ő bizottmányunk jegyzőkönyvét meg hamisította volna két év kivágásával, és sikkasztást követett el az által, hogy eredeti óvását nem terjesztette fel.

A gyűlés ezen vádat általános indignációval fogadta. Nagy, zajos felzúdulások között követeltették, hogy zárással ajtó és pereltessék a gyűlés színe előtt meg; csak bajjal sikerült az elnöklő főbíráknak a kedélyek lecsillapítása.

A vád azonban ugyan a főbíró kívánalmára jegyzőkönyvre tetetett, annak felvétele után a legnagyobb higgadsággal a tárgyalást folytatta, és így sikerült a kedélyek lecsillapítása azon meggyőződéssel lenni a gyűlés, hogy ezen recriminációnak következményei a tárgyalás folyama alatt be fognak állani. Ugy is történt, mert igazgató főbíráknak az ülésezés elnapolása kimondása előtt felkérte bizottmányunkat egy vizsgáló bizottság kiküldésére nyilvánítván, hogy a kinyomozás keresztülviteléig a tárgyalást megszünteti s ezen sérelmi ügy eltárgyalása keresztülvitelére az elnöklőket második főbíráknak adta át. A bizottmány azonnal ki is nevezte a bíróságot és elosztott.

Délután 3 órára összesereglett a bizottmány igazgató főbíráknak díszszobájára. Ezen vendégkoszort ekesítették Háromszék és Brassóvidéke több notabilitásai. Igazgató főbíráknak a Felséges pár és családjaért emelt pohárköszöntés után több jeles felköszöntések között megemlést érdemelnek Sebesi István, Lázár Mihály és Gött Jánosok.

A tárgyalás folytatása másnap kezdetét vette a kiküldött vizsgáló bíróság jelentésével, mely határozottan kimondotta, hogy K. K. vádjára nemcsak hogy merőben alaptalan, sőt főbíráknak éber figyelmének köszönhető, hogy a felterjesztendő jegyzőkönyv nem meghamisítva küldetett fel. Az előadást követte azon indokolt határozati indítvány, miszerint alispán K. Károlyt az ellene keresztülvitt vizsgáló alapján alispáni állásából a bizottmány elbocsátással fenytse. Ezen indítvány általánosan elfogadtatott, kivén az érdekelt felet s négy pártfogóját, kik a vád alaptalanságát, mint a vizsgáló bíróságnak tagjai, elismerték ugyan, de mindent el akartak követni a végett, hogy a történt a szönyegről nyom nélkül elenyészessék, mi azonban nem volt lehetséges. *)

Az ezen gyűlésezésen eltárgyalt minden ügyek nézetem szerint, oly közérdekeltséggel nem bírnak, hogy azok ezúttal elősorolásával az olvasó közönséget terhelhetném.

Elhatározottat a jövő bizottmányi gyűlésnek ismét Hidvégre leendő megtartása; Felséges urunk Királyunkhoz egy hálafelet az által, hogy kegyeskedett az 1848-ik szabadságharcban részt vett cs. kir. tiszteknek nyugdíjazását elrendelni; üdvözlét királyné ő Felségehez a szerencsés anyai megszabadulásért; elismerés és bizalmi szavazat felterjesztése a magyar kir. felelős miniszteriumhoz és erdélyi kir. biztos ő nmlgának eddigi hazafias és erélyes munkásságáért.

Nem mulasztatom el fölemlíteni, hogy a miniszterium és kir. biztoshoz intézett feliratok indítványa elfogadását főbíráknak azért bocsátotta szavazat alá, hogy annál biztosabban felismerhessük a zajos „baloldali párt“ mennyiségét, kik nem haboztak az indítvány ellen felszólamlani. A kérdés feltevése után felszólította az elnöklő főbírákat azokat, kik az indítványt pártolják a terem bal, és azokat, kik nem pártolják a jobb része elfoglalására. És mi lön az eredmény? Négyen, kik az indítványt ellen felszólamlottak, az ajtón kiesttek, mert restelték a terem jobb részén oly nagy minoritásba feltűnni.

A feliratok kir. biztos kezébe leendő átadása egy küldöttségre bízott igazgató főbíráknak és Horváth János személyükben.

Végül fölemlitem, hogy bizottmányunk elnöklő főbíráknak eddigi tapintatos és erélyes működéseért indítványozott jegyzőkönyvileg elismerést és bizalmi szavazatot szűnni nem akaró éljenzések között fogadtatott el és iktatott jegyzőkönyvre.

A mai nap érvényes gyűlésünk befejeztetvén, bizottmányunk elosztott.

Tóth Lőrincz.

Küküllőmegye. Dicső-Szent-Márton, május 18-án, 1868. — Napjainkban, midőn minden küzdelem, minden munkásság a politikai térre irányul, midőn mindenki kiválólag a politikai hiszi hasznosíthatni tevéseiket, midőn a mindenfelől alakuló „körök“, „egyletek“ politikai pártlobogók alatt tömörülnek, szinte jól esik, ha találkozunk olykor oly intézmény születésével, mely az osztály, felekezetezés és politikai pártszínezetek jelvényei nélkül, működésének célját, törekvéseinek iránypontját csak is a socialis élet mezején keresi.

Egy ily intézmény felavatásának valék ma tanuja, itten Küküllőmegye középpontjában. Ma szervezte ugyanis magát — igazgató bizottmányának megválasztása által — csak a napokban megalakult helybeli „olvasó- és társalkodó-egylet“, mely alapszabályaiban körvonalozott célja szerint a szellemi és anyagi haladás eszközölését és a nemes cél elérésére a társadalmi élet rétegeibe — tagadhatalanul — létező osztályok és felekezetek testvéries összeköttetését tűzte feladatául.

Ez utóbbi teljesítésére a szervező gyűlés folyama biztató kilátást nyit, vagy legalább annak

*) Hogy e tudósítás mindvégig objectív maradjon, s nem akarván semmi vitára alkalmat nyújtani, itt kihagyjuk azt a pár tételt, melylyel tudósítónk bizonyos baloldali lapban megjelent éles levelezésekre reflectál. Szerk.

feltevése, a szép összhang, mely a felvett kérdések tárgyalását, úgy a gyűlés bezárta után következtet szívélyes társalgást jellemezte biztosan jogosít.

Legyen azért itt — annyi mások között — feljegyezve e nemes irányu egyet alakulásának napja, s legyen egyszersmind üdvözölve is! mert csak méltányolni lehet ily közérdeklő törekvést, s őszintén óhajtni, hogy a kitartásra fejtsse ki ereje egész összességét, minthogy csak így s ez által válik lehetővé a mindenesetre felmerülő nehézségek, akadályok legyőzése, a felállított oly szép, mint nemes cél megközelítése, elérhetővé az óhajtott siker koszorúja.

Különbözn még óhajtozandó lenne, hogy ez egyet, mint a megyei központban levő, a vidékiek hozzájárulása által, megyeivé nőjje ki magát, mely esetben erőben növekedve, munkakörét, jótékony hatását az egész megyére kiterjeszthetné!

Végül megjegyzem, hogy ez egyet tisztelt elnöklőnek, közszereketben álló főispán gróf Beldi Ferenczet, rendes elnöklőnek Bágya Ferenczet, al- elnöklőnek pedig Kispál Albertet választotta.

És itt nincs mit mondani többet, mert e nevek már magukban eléggé mutatják, hogy az ifjú egyet választottaiban áldozatkész s ernyedetlen buzgalma üttörött feltalálta!

S ha már tollat fogtam, meg kell írnom, miszerint megyénk területén a jégeső és felhőszakadások több helységeket és határokat dultak fel, jelesen Héderfaján, Széplakon. V. Udvarhelyen, Kóród-Szt.-Mártonban, ugy Balavására, Bonyha, Décsfalva, Mikefalva, Kápolna, Dányán, Jüvedics és Somogy határain az ösveteket, szőlőfákat és a gyümölcsöket megsemmisítette. a károk hivatalos felvétele folyamatosan van. a. i.

Tordamegye — Szász-Régen, máj. 6. 1868. — Sz.-Régen városa e hó 6-án ünnepélyes színt öltött: Már kora reggel láthatók voltak a számos épületen lengő háromszin és más nemzetiségű zászlók, melyek hirdették, hogy városunknak e napon nms Tordamegye szeretett főispánját b. Kemény György úr ő mlgát az érvényes bizottmányi gyűlés megtartása *) alkalmából vendégül tisztelni szerencsés lézen. E napon d. e. 10 órakor érkezett meg ő mlgá Petele községbe, hol a díszes diadal-kapu alatt számos megyei birtokosság, az alkotmányos tisztviselői kar a petelei lakásig, Sz.-Régen város tanácsa, a megyei banderium és minden rendű lelkesek által fogadtatva f. k. főbíró Csia Elek által üdvözöltetett. Ez üdvözlő beszédben említett főbíró kiemelt, miszerint e megye felső kertilete szeretett főispánját most harmadizban fogadni szerencsés és teljes megerőltetéssel, hogy a mit ő mlgá első fogadtatása alkalmával nyilvánított, hogy csak addig szolgál, míg e hon érdekében becsülettel szolgálhat teljesül, midőn az alkotmányosság megszorításával a passivitas terére lépett, s most, hogy felelős m. kormányunk alatt újból a honnak s főleg e megyének szenteli tevésejét, azért a birtokosság általánosan e megye f. k. nevében kívánságát fejezi ki, hogy Isten szeretett főispánunkat a megye boldogítására sokáig éltesse! mit a számos elfogadási díszcsoport lelkes éljenekkel kísért.

Ez alkalmával ő mlgá következőleg felelt:

„Tisztelt honfiai!

Szíves üdvözlőtkért fogadják őszinte köszönetemet. 1861-ben éppen e helyen üdvözölt engemet ns. Tordamegye felső-kertiletének értelmisége, mely alkalmával tett nyilatkozatát újból ismétlem: hogy csak addig maradhatok hivatalomban, míg a magas kormány által 1868-beli eszmék respectáltatnak, és míg Tordamegye nagyra becsült értelmiségének pártolását bírom. A magas kormány támaszkodva a nép által választott képviselők többségére, feladatának reménység felett megfelelt. Merem állítani, hogy Európának egyetlen országában sincsen hazafiasabb, bölcsőbb, alkotmányosabb kormány a felelős magyar kormány nál.

Vannak emberek, kiket a legjobb kormány sem képes kielégíteni. Vannak igaztások, melyek Magyarország államegységét veszélyeztetik! A haza nevében kérem: ne hallgassanak önök azokra, hanem bízzanak a felelős magyar kormányban. Éljen a király! éljen a haza!“ mit viharos éljenzés követte.

Ezután Petele szász község lelkes üdvözlője és nyilvánította szeretett főispánunknak a szász testvérek őszinte vonalmát és ragaszkodását s a magyar kormányhoz teljes bizalmát, mire ő mlgá szívélyesen felelni és a testvéries egyetértést ajánlani méltóztatott. Ezekután ő mlgá egy csinos banderium által megelőztetve Sz.-Régennek vette útját 26 a tisztelők által elfoglalt díszes fogatokról kísértetve. Utjában a város végén egy zenekar által a Rákóczi-indulóval fogadtatott, s a város piaczára jutva a szász-régeni polgári zenekar zenéje mellett a város által kiváló figyelemmel rendezett szállására tért be ő mlgá, hová az egész kíséret követte, s a hol megállapodván előbb a tisztikar és birtokosság élükön a megyei főbíróval, azután a helybeli és vidéki minden felekezett papság az ékeszölés városi luth. lelkes Kinn vezetése alatt, a városi tanács élükön a polgármesterrel, a helybeli adó- és pénzügyi hivatalok, csendőrség, s több

*) Melynek lefolyásáról már mult számunkban adtunk egy közleményt.

egyeb notabilitások által illő bemutatások mellett tisztelgő üdvözlések tetettek, a mikor is az ékes beszédű Kinn luth. lelkes kiemelve szász-régeni hívei hű és loyális érzületét, ragaszkodását és bizalmát a magas m. kormány irányában, erre ő mlgá a következőkben válaszolt:

„Igen tisztelt lelkes urak! Oly testületnek, mely hivatását érzi, annak megfelelni nemcsak képességgel, de akarattal is bír, ily testületnek kevés mondanivalóm van. Egyet azonban a lelkes urak szívére kötök, mert a tisztelt lelkes urak állanak a néphez legközelebb: Értessék meg a néppel, hogy csak erős kormány tudja a hazában a rendet fenntartani és képes a haza ellenségeit a haza határáról távol tartani. Gyenge kormány csak mindig van ellensége, míg az erős kormány senki által nem háboríttatva az országot anyagi és szellemi tekintetben fölemeli. És hogy a kormány erős legyen az tőlünk a néptől függ. Támogassuk szívvel, lélekkel saját kormányunkat és ne hallgassunk az igaztásokra!“

A szász-régeni polgármester is teljes vendégszeretetet és hazafias őszinteséget jelző beszédet tartván, ő mlgá arra következőleg felelt:

„Tisztelt polgármester úr! Fogadják balás köszönetemet azon szíves fogadtatásért és figyelemért, melylyel csekély személyemet elhalmozták. Kívánom: hogy az önkormányzattal bíró Sz. Régen városa az idők hosszú során át növekedőleg virágozzék, úgy szellemi, mint anyagi tekintetben!“

Erre a dől is eljövén, egy kedélyes, az itteni birtokosság s hazafi polgársága által ő mlgá tiszteletére rendezett 100 terítékű díszbédre vonult az egész séreg. Az első pohár, hogy kiért trítetett? ... a legelső magyar emberért, Magyarország koronás apostoli királyáért és felséges családjáért. A második főispán ő mlgáért, a többi mind a maga rendjével. Általában pedig komoly és megfontolt összetartás s a magas kormány iránti bizalom nyilvánult. Fenyvesi.

Ausztria.

Bécs, május 18. Az alsóház mai ülésében az urakháza által az uszora-törvény 2. és 5. §-ain tett változtatások elvetettek; az alsóház eredeti szerkeze tartatván meg. A felsőház többi változtatásait elfogadta az alsóház. — A vallásügyi törvényben tett felsőházi változtatások elfogadtattak. A miniszterek nyugdíjazására vonatkozó törvény lényeges módosításokkal fogadtatott el; e szerint az évi nyugdíj 3000 helyett 4000 forintban állapított meg, és megengedtetett, hogy az önként lépő miniszterek is részesülhetnek nyugdíjban.

KÜLFÖLD.

KELETI DOLGOK. Belgrádból jelentik, hogy a Hercegovinában fekvő Zrkwitz lakosai, kik a törökök előtt igen bátraknak ismert nép, a fölkelés zászlóját már lobogtatják. A fölkelők élén valami Tripka Bajat áll. Ha e mozgalom helyszorított marad, a portára ebből nem származik aggály; de már is azt hírlik, hogy a szomszédos szerzesának példájukat készülnék követni. Bulgáriából meg azt jelentik, hogy a porta manifestumot bocsátott a bolgárokhöz, melyben nyugalomra és loyaltásra intenek, és a szultán őket jó akarata szándékáról biztosítja, egyszersmind megígéri, hogy a dohány és paprika után ezentulra nem fizetnek semminemű adót. Ezen engedményre állítólag azon hir indította a szultánt, hogy a Balkánban f. hó 17-én fölkelés tör ki.

A porta még egyre küldi csapatait Bulgáriába, különösen Nisbe. A leskovatzi tábor is megerősítettik. Az ezen csapatok élemezését illetőleg azon aggodalom uralkodik, hogy miután a porta majdnem minden kukoriczát, rozsozt és árpat összevásárolt, inség következhetik be. Nisből érkező tudósítás szerint a porta, néhány csapatot indított a román határra. Ruscsukban, Sumlában és Widdinben, köztudomás szerint, 40 ezer ember van összpontosítva.

OROSZ-LENGYELORSZÁG. A „Corresp. du Nord-Est“ szerint az új vilnai kormányzó, Potapoff gróf, alárendelt hivatalnokaihoz körlevelet intézett, melyben a lengyel nyelv használatát „el van tiltva a közigazgatási hivatalok helyiségeiben, a törvény-székeknél, minden ügykezelésben, a templomban, színházban, a körökben, klubokban s más összejövetelek alkalmával; az utcákon, nyilvános sétahelyeken s mindenütt, a hol a lengyel inkább politikai demonstratióra, mint magán társalgásra használják. A többi esetekben — mond a körlevél — beszélhetni a lengyel nyelvet a nélkül, hogy a beszélő birság alá esnék.“ A „Journal des Debats“ erre megjegyzi: Potapoff gróf valóban nagy concessiót tett a lengyeleknek, megengedvén, hogy egymásközt nemzeti nyelvükön beszélhetnek, akkor, midőn egy orosz fület sem sérthetnek e forradalmi nyelv scandalos hangjai. A vilnai kormányzó e gyengeségét a moszkvai lap kétségtelenül erélyesen meg fogja róni.

FRANCZIAORSZÁG. A „Times“, szokás szerint, bírálat alá veszi Napoleon császárnak legközelebb Orleansban tartott beszédét, s annak szelleméről így elmélkedik:

„A francziák császára Orleansban volt s ott

beszédet tartott. Ő felsége már gyakran zavarba hozá a világot beszédei, s szintoly gyakran meg-lepé azt hallgatása által. Ő tudja, hogy hallgatása szintannyi magyarázatra adand alkalmat, mint szónoklatai, és senki sem érti jobban azon mester-séget, hogy miként kelljen valamit mondani látszani, míg tényleg semmit sem mond. A legutóbbi napokban alig beszéltek egyébről Franciaországban, mint az Orléansban teendő császári látogatásról. Azt vár-ták, hogy a császár — mint a hajdankor egyik hírnöke — háborút, vagy békét fog előhúzni köpe-nye redőiből, s határozatot fog hozni Niel tábor-nagy harezias és Rouher lefegyverkezési tanácsai közt. Azt vélték, hogy ennél jobb alkalom nem ajánlkozhatnék ezen fontos nyilatkozatra. Így már előbb Beavaisben 1851. július 6-án Jeanne Hachette szobrának leleplezésekor nyilvánítá a köztársaság elnöke, hogy „a gondviselésnek tetszik néha egy személyre bízni egy egész nép biztossá-gát.” — Nem egészen öt hónappal később ezen jóslatszerűleg kifejtett tan gyakorlati alkalmazást nyert. A csásár megtörtént s a „társadalom meg-lón mentve.”

A Jeanne d'Arcal összefüggésben lévő eszmétársulások, Orléans általa történt felszabadi-tásának 439. évnapján, természetesen békés eszmé-ket sugallhattak, mivel oly városban, hol egy nő többet tett, mint a mennyit férfiak tehettek, mégis negyed millió főből álló sereg alig látszhatik szük-ségeinek.

A császár valósággal beszédet tartott, s sza-vai előttünk állanak. A francziákat s szomszédjai-kat illeti, azokat magyarázni. Azonban az orléans-i beszéd teljesebb földértésére szolgál egy oly cikk, mely a hadibudget czime alatt jelent meg egy fél-hivatalos lapban, mely később a „Moniteur”-ben is közöltetett. A „Constitutionnel” igazolja a hadügy-miniszterium költségvetésében javasolt kiadásokat, s kiemeli oly hadsereg fenntartásának szükségét, mely Franciaországot képessé tehetné arra, hogy az Európában öt megillető szerepet játszassza. E lap ellentétbe helyzi a második császárság hadügyi budgetét a júliusi monarchiáéval, s azt állítja, hogy a császári kormány valósággal jóvedelmének ese-kélyebb részét szenteli katonai czélokra, mint La-jos Fülöp alatt Franciaország elégtelentől volt föl-tegyerve, s az új császár 1854-ben szükséges-nek találta, az évi hadilletéket 100,000 főre emel-ni; s ekkép 600,000 főnyi haderőt állított elő. Azon-ban még ezen létszám sem felelt meg a szükség-nek, s a császár a porosz rendszer behozatala ál-tal, saját haderejét a német szövetségének színva-lására emelé, t. i. összesen, a tartalékkal s nem-zetösséggel együtt, 1,250,000 főre.

Mi sohasem kétkedünk arról, hogy a porosz rendszernek Franciaországra alkalmazása volt Na-poleon császár célja, midőn eredeti hadseregi ja-vaslatát elkészíté; azonban azt is gyakran kifejték, hogy a császár célja meghiusult, s hogy ha a né-met szövetségével egyenlő számú haderővel akar rendelkezni, Franciaországnak saját népét az ac-tív seregnél való kétszerre hosszabb idejű szolgál-tatra kellene kárhoztatnia, mint Poroszországnak. Franciaország 5—6 év múlva 38 millió lakos mel-lett legfeljebb annyi katonát állíthatand ki, mint Észak-Németország csak 30 millió lélek mellett, s Franciaországnak, ezen eredmény elérése végett, a legnagyobb mérvű erőfeszítést kellene tenni, míg Poroszország — melynek rendszere már teljesen be van végezve — az északi szövetség haderején kívül még dél-német szövetségeinek csapatjaira is számíthat. A francia ujjonczozási törvény nem tar-tat lépést a porosz besorozási rendszerrel, s ha Franciaország valósággal számbeli súlyegyenlő akar megállapítani önmaga s vetélytársa közt, ezt nem saját haderejének növelése, hanem annak megpa-rancsolása által eszközölhetné, hogy Németország saját haderejét szállítsa le.

Mi nem tudjuk, hogy Franciaország a vilá-gban minő állás fenntartására hiszi magát feljogo-sítva. Elmultak már azon idők, midőn egy francia monarchia a hajdani egyetemes uralkodási terv fel-élesztéséről álmadozott. A jelen perczben Francia-oroszágnak — szintugy, mint minden más nemzet-nek — abban áll hivatása, hogy honn maradjon és saját dolgát végezze. A nemzetek közti helye eléggé biztos mindaddig, míg az első ranggal meg van elégedve; de nem kell arra törekednie, hogy ama rangban egyedül álljon. Nem láthatjuk át, hogy e felsőbbség mikint szenvedhetne lényegesen csorbat azáltal, ha Délen Spanyol, vagy Oláh-or-szág oldala mellett virágoznak, vagy ha keleti ha-tárán Németország conföderált államává emelkedik. Mig azokkal békében van, biztos lehet felsőbbsege felől; de ha féltékenységet tanúsít szomszédjai jóléte iránt, akkor készen kell lennie a mindnyájuk-együttvéve folytatandó harcra. Békés szándékok végett Franciaországnak Európában csupán barát-jai vannak; de harcziat magatartása esetében egyet-len szövetséges nélkül maradna.

KÜLÖNFÉLÉK.

== Fontos miniszteri tanács tartatott folyó hó 19-kén. A tárgy, mint Pestről távirják, olyan lehetett, mely balasztást nem tűr, miről azon kö-rülmény is tanuskodik, hogy Andrássy gróf késő este hivatta össze a minisztereket, s a tanácskozás egész éjfélig tartott.

== Az új százsz comes folyó hó 16-kán végezte be körutját, melyet diadalutnak is nevez-hetünk. Mint a tudósításokból láttuk, nem volt a százszöldön vidék, nem helység, mely ne a legna-gyobb bizalom jeleivel fogadtá volna és ez egy-szersmind bizalmi szavazat a magyar kormány ré-szére, s ha Pesten Rannicher úr az öröm e nyilat-kozatait oda akarja redukálni, hogy mind ebbe csak a hivatalnokok folytak be; jó lesz, ha akár a „H. Ztg.”-ből olvassa is el az e körutról tett je-lentéseket, s akkor aztán, ha kedve van, meggyő-ződhetik, hogy Bümches közlebbi beszédében egyet-len egy pont sem volt, mely összeütközésbe jött volna a valóval.

== Legfelsőbb kézirat. Istváffy Pál, lovag, nyugalmozott főbíróvánszéki tanácsos s ko-lozsvári királyi jogakademiai igazgató, ez intézet életbelepítésére és több évi vezetése körül tanusított ernyedetlen szorgalma s áldozatkész buzgósa-ga iránti teljes elismerésem kijelentése mellett, az em-lített államástól véglegesen felmentem, s arra Ja-kab Bogdán erdélyi főkörmányszéki tanácsost, e tanácsosi állása és fizetése meghagyása mellett, ideiglenes igazgatóvá ezennel kinevezem. Kelt Bu-dán, 1868-ik évi május hó 12-én. Ferencz Jó-zsef, s. k. B. Eötvös József, s. k. vallás- és közoktatási magy. kir. miniszter.

— A volt „erdélyországi,” most király-bágonninni ev. ref. tanároknak hatodévi érte-kezlete az idén itt helytt Kolozsvárt tartatni hatá-roztatván, holnapután: május 25-kén kezdődik. A gyűlések a helybeli ev. ref. főtanoda nagy hallgató-termében fognak tartatni és — természetesen — nyilvánosak.

== Az első erdélyi vasut, melynek, a szerződés szerint, július 1-én kellett volna megnyit-atni, mint Gyula-Fehérvárról írják, augusztus vége előtt alig adathatik át a forgalomnak, s e kése-delem legnagyobb oka a Maros hidjában rejlik Bran-nyoskánál. Különben a munka eléggé halad. Ma-ros-lyén tul például egy jó darabon a sinek is le vannak rakva; Radnára már 20 lokomotív érke-zett, s az alvinczi, szászvárosi és fehérvári indó-házak maholnap egészen fel lesznek építve. Pa-naszkodnak, hogy a vasut már is megdrágította a fát, ültet 8 írtól 12-re rugtatván. Boldog fehérvá-riak! sohajthatunk fel erre mi itt Kolozsvárt, a 16 frtos tűzifa hónapban.

== Ismét zavargásról, s pedig véres za-vargásról tudósítanak, mely a piski-petroseni vasut-vonalon dolgozó sok ezernyi munkás által követte-tett el az építési vállalkozók (Klein-testvérek) ellen. Az igazgató tömeg oly fenyegető állást vett, hogy katonaságot kellett segélyül hívni s ez fegyverét volt kénytelen használni, miközben több sebesülés történt. Az erdélyi királyi biztos szigorú vizsgálat eszközésére utasított, de jól jegyzi meg a „P. Lloyd”: nemcsak a rendbontókra, hanem az igazi okra is ki kell terjedni a vizsgálatnak, nem történteke-e a vállalkozók részéről, mint ilyeneknél szokás, oly visszaélések, melyek a szegény munkás népet a sajnós kihágásra vezették.

— Szomorú eset történt e hét elején vá-rounkban. A hiveln egy nőt haragott meg még tavaly egy dühös eb, s e nőn ez irtozatos beteg-ség e hét elején kiültött. A szerencsétlen, mint haljuk, eleitől végig titkolta a valódi bajt, s a gyógyszerértárból is esés következtébeni ütés ellen hordatta az orvosságot. A seb látszólag be is gyó-gyult, de a méreg s vele a halál benn maradt a testben. A mult hétfőn két leánya előtt főfájásról panaszkodott, s midőn ezek a lefekvést ajánlották, élénken ellene szegült; ekkor egyik leánya viz-zel kínálta meg, mire az anya dühösen rohant leányára, s ezt, ha sikoltásaira hirtelen segély nem érkezik, összemarczongolja. Négyen ragadták meg, s a mások gyöngye nő, mind a négynek elég dol-got adott. Azonnal kórházba szállították, hol meg-is halt.

== A felségértésért tavaly elítélt Kris-tóf Adolf két havi fogságát a napokban kez-dette meg.

== A magyar kir. kereskedelmi miniszte-rium egy kurrendelet által értesíti az ország ösz-ses törvényhatóságait, hogy megakadályozandó azon számos visszaéléseket, melyeket az ugynevez-tett szállítók a hadsereg részére szükségelt lovak beszerzésénél elkövettek, a közös hadügyér elren-delte, miszerint a hadsereg által szükségelt lova-kal nem többé szállítók, hanem egyenesen lóte-nyésztők és ménesbirtokosoktól fogják beszerezni. Ennélfogva a kereskedelmi miniszterium felszólítja a törvényhatóságokat, hogy 30 nap alatt adjanak be jelentést a területaikben létező magán ménesek és lótenyésztőkéről, miszerint azok az előfordulandó lóvásárlások alkalmával a kormányának tájékozási adatok gyanánt szolgáljanak.

== A N.-K. örösön történt zavargásokról volt már említés lapunkban. Most leírhatjuk a nagy szerepet játszott, ominosus fekete zászlót is. Az előjáróság ellen intézett gyalázó kifejezések után e versszak következett:

„Ezek nem a népet képviselik,
Hanem inkább Pótharasztályt;
Pótharasztály felosztásuk —
Mind ezekre esküszünk.”

ez volt a lobogóra akasztva. Később több vagy-onos és derék polgár nevét írták a zászlóra, s alája: „Ezek a felperesek Nagy-Körösön, egy in-

dán nőttek, mind bitorlók.” A zavargóktól elvett fegyverek keményen meg voltak töltve, s valóban szerencse, hogy résztvevők nem vettek használatba.

== Egy különös cipészmeister halt meg e hó 19-kén Szebenben. 16 év óta szakadatlanul a mechanikai tudományokat bujta; hagyott is hátra némi megbámulni valót, de leghíresebbé az tette, hogy e tizenhat éven át házát egyetlen egyszer sem hagyta el.

== Napoleon hg. keleti útja képezi jelen-leg a legtöbb politikai combinatio alapját. A her-ceget Bécsbe május 20- és 30-dika közt várják; de hogy elmegy-e Krakó- és Lembergbe is, az még teljesen bizonytalan, hanem az, miszerint Ga-licziában Czartoriski herceggel össze fogna talál-kozni, mint ezt az „Indep.” már is tudni vélte, tel-jesen alaptalan. Pesten Türr tábornok fog vára-kozni a hercegre. Természetes, hogy a herceg utját már jelenleg is francia osztrák szövetséggel hozzák kapcsolatba, mennyiben voltak helyesek e vélemények, a jövő mutatja meg.

— A kath. gym. ifjúsága május 26 kán tartandja „májálissát.” A szétosztott meghívó-jegyek érvényesek ez időre is.

== Az unitárius főiskola tanuló ifjúsága nevében kedves kötelességemnek tartom hálás kö-szönetemet nyilvánítani mindazon úrnőknek és urak-nak, a kik f. hó 20-án lefolyt „májális” rendezé-sére segédkezet nyújtottak; különösen tekintetes Berde Áronné, Magyarai Mihályné és Úrmösi Sá-muelné úrasznonyok fogadják forró hálánkat azon szívességekért, hogy a nem kevés fáradsággal és áldozattal járó gazdaszonyi teendőket elvállalták. Engedje Isten, hogy a közügynek számos évekig szolgálhassanak. Benczédi Gergely ig. tanár.

== N.-Szebenben f. hó 18-án egy gyárban explosio történt, többen veszélyesen megsebesültek.

== A N.-Szebenben állomásozó vadászok közt közelebből véres esetepaté fejlődött ki, néhá-nyan könnyű, ketten súlyos sebet kaptak. A vere-kedés oka egy nő volt.

== Hivatalos kimutatás szerint Magyar-országban 1149 sebész van, még pedig 740 város-ban és 409 falun. Oly helyeken, hol orvostudorok is vannak, 611, hol pedig azok nincsenek: 538 sebész tartózkodik. — Erdélyben a sebészek száma 172, kik közül 89 városban, míg 83 falun lakik, továbbá 91 oly helyeken van, hol orvostudor is tartózkodik, míg 81-en oly községekben laknak, hol orvostudorok nem találhatók. — Főösszegeben az 1329 sebész közt 829 városokra, míg 492 fal-vakra, továbbá 702 orvosokkal bíró, míg 619 or-vosok nélküli helyekre esik.

== Dr. Balassát assistensei, kik már mint-egy 40-en vannak s nagyrészből híres orvosok is, szombaton 25 éves jubileuma emlékéül mellszobrá-val lepték meg, mely d. e. lepleztetett le Kovács Endre és Verebélyi urak szónoklata mellett s ada-tott át a derék férfinak. Ugyanaz nap este az or-vosokat barátságos lakoma fűzte össze, melyen nem hiányzottak a pohárköszöntések.

== A magyar földhitelintézet f. hó 18-án tartotta évi közgyűlést. — Az intézet 1867-ben örvendetes gyarapodásnak indult, minek egyik ugy szólván szemmel látható jele a megvett és sa-ját céljaira berendezett szép épület is. Az intézet papirjai folyvást a legnagyobb bizalomnak örven-dettek s azok árfolyama 90-en állandóan megma-radt, mi mellett még azon kellemes jelenség is fel-tűnik, hogy a hazai tüke különös előszeretettel fordul e befektetéshez. A mult évben összesen 495 jelzálogi kölcsön engedélyeztetett a 4,839,200 frt erejéig s így a megelőző évnél 331,400 forintnál több. — Az intézet keletkezésétől 1867. végeig ösz-szesen 22,056,900 frt kölcsön engedélyeztetett, mely több mint 70 millió értékű fekvő birtok által van fedezve; a kölcsönök kiterjednek az egész orszá-g-ra, csupán Trencsén és Zólyom megyék nem for-dulnak elő; a kölcsönt nyert felek száma eddig 3168. — Az intézet vagyon-mérlege az 1866. évi 20,293,390 frt ellenében szintén tetemes gyarapo-dást: 23,965,537 frt mutat.

== Azon hóhé, ki 1849-ben a magyar szabadság férfait Budán kivégezte, f. hó 16-dikán délelőtt akasztotta fel magát Pesten.

== Rangkülönbség. Pesten inasok egylete alakult, s a szabályok közé beiktattattott, hogy az egylet tagjai csak urasági legények lehetnek.

— Hibaigazítás. A szerdai májálisról szóló cikkéből mult számunknak, mint egyik fá-radhatatlan gazdasszonynak Magyarai Mihályné urasszonynak neve vétségéből kihagyott, mit ezen-nel helyreigazítunk.

KÖZGAZDASÁG.

Erdély legfontosabb nemzetgazdasági kérdéseinek szellőztetése gazdasági szempontból.

(Folytatás.)

XII. Közvetlen segédmezések.

Fontos szolgálatot tehet az állam a gazdaszat emelésére a közvetlen segédmezések által is.

Annak meghatározására, hogy mely ügyekben és mi módon legyen az állam segélyezése szük-séges, egy általános szabályt felállítani igen nehéz feladat, mert legnagyobb részben a helyi viszonyok-tól függ, s a mi talán egyik helyen fölösleges gon-doskodás lehet. Elvül talán mégis csekély nézetem

szerint kimondható lenne, hogy az állam segélye-zése szükséges.

1-ör Mindazon dolgok beszerzésénél, a me-lyektől a gazdaszat egyes ágaiiban a tapasztalat szerint az illető gazdasági szak előhaladását bízot-san várni lehet, s a mely dolgoknak egyenkénti beszerzése ugy a nagyobb birtokosokra, mint a kisebb birtoku társaságokra túlságos költséges len-ne. Ide számítom a jobb fajta magállatok beszer-zését, például ménlovakat, bikákat, kosokat, kano-ka-t és a selyembogár-tojást.

2-ör Minden nagyobb szerű költséges vállalat felállításainál kezdetben mindaddig, a míg a közön-séges tapasztalat szerint a kezdettel járt szokott számos akadályok leküzdése és egy rend kézműves és munkás tökéletes betanítása remélhető. Ide tar-toznak a különféle megadózottatott gyárak felállítása. A segélyezés álljon adóelengedésből.

3-ör Az oly nagyobb szerű költséges vállala-tok keresztültüvelésénél, a melyeknek következtében az adóelengedésre szolgáló okok elháríthatnak vagy ritkábbá tétetnek, vagy az adó felemelésre alkalom nyújtatik. Ide számítom a folyók szabályozását, mocsáros rétek kiszáraitását, a különneült kertek beállítását és az üntözések életbelepítésére tett munkálatokat.

Mínthogy ebben a tekintetben is hazánkban igen kevés van téve, bárha a segélyezések ered-ménye ugy a mag-ménlovaknál, mint a selyembogár-tojás kiosztásánál nagyon kedvezőnek mutatkozott, szükségesnek láttam figyelembe ajánlani.

XIII. A telekkönyvi intézmény és föld-hitelbank.

Nincs a világon talán egy ország is, a melyet a természet minden nemű áldásaival annyira meg-áldott volna, de szintén alig van jelenleg talán egy ország is, mely pénz dolgában oly szegény lenne, mint Erdély.

A forradalom roppant pusztításait és zsarolá-sait, és a magyar állam papirpénz elvesztését még ki sem épülhetett és már is az ezer czim alatt ránk rótt adó annyira fölemelkedett, hogy az a számta-lan elemi csapások által sújtott gazdák vállain szinte elviselhetetlenné vált, annyival is inkább, mivel bő termés idején a gabonát a legpotomabb árért kol-lott elvesztegetni.

Tűrhető vala még kezdetben a teher, midőn az ostromállapot és a keleti háboru miatt az itt állomásozó számosabb katonaság miatt a termékek illő árban eladhatók voltak, és a mig az urbéri kárpótlások az ország birtokosainak zsebeibe foly-tak, de a későbbi csapások és a gabona potom ára annyira vitte a földesurak legnagyobb részét, hogy a remélhető urbéri papiraikat is fele árban külföldi pénzűzséreknél eladni kényszerültek.

Most már annyira jutottunk Erdélyben, hogy boldognak nevezheti magát azon bármí módon meg-szorult egyén, a ki, különösen kisebb összeget 15% kamatra kaphat, mert még nagyobb kamat is min-dennapi dolog, a midőn a földnek, ugy szólva, semmi ára sincsen.

Nem lehet csodálkozni, ha nálunk Erdélyben az utóbbi években még hátrament, mert ekkora ka-mat mellett gyakran előnyösebb a földet parlagban hagyni, mint csak valamennyire is beruházni: köl-tésesebb beruházásokról pedig ily magas kamattal mellett még szó sem lehet, mert a ki azt ily ka-mat mellett megpróbálni merészi, az maga ássa meg magának a bukását, ha a beruházásra a pénz kamatra vette fel.

Ily szomorú helyzetben mit tehetnek az egye-sek?

A törvényhozó és végrehajtó hatalom köte-lessége intézkedni a felől, hogy a megkezdett te-lekkönyvi intézmény Erdélyben a lehető rövid idő alatt bevégeztesék és az elszegényedett országrész számára földhitelbankok állíttassanak, a honnan legendő biztosíték mellett pénz lehessen kölcsö-nözni, mert ezeket fenyeget a veszély, kiket a nagy kamat még egy pár év lefolyása alatt is ment-hetetlenül tönkre juttat.

XIV. Olesó és jó közlekedési eszközök.

Fontos szerepet játszanak a nemzet-gazdá-szatban a közlekedési eszközök, különösen azon országokban, hol az ipar a földmíveléssel termé-szetes arányban nem áll. Hol az ipar van inkább kifejlödvé, ott különösen a természetlenebb években rosz és drága közlekedési eszközök mellett a ga-bona árának oly magasra kell felhágni, hogy az iparosok legnagyobb részének, valamint a napszá-mosoknak szükségét kell szenvedni, egy terméket-len évben pedig számtalanok élete lehet az éhen-halásnak kitéve, a min a legjobb indulatu és leg-tevékenyebb kormány is segíteni nehezen tud; a hol ellenben a földmívelés túlnyomó, a mi hazánk-ban az eset, ott a szegény gazda a termékenyebb években, a midőn a szükséges napszám beszerzése a legnehezebb feladat, a legpotomabb árért is alig tudja a gabonáját elvesztegetni, hogy a minden-napi szükségét fedezni képes legyen.

Ha nincsenek jó és olcsó közlekedési eszkö-zök, haszlatlan állítanak tehát a gazdák sok oly terméket elő, a melynek elszállítása aránylag sokba kerül, mert azt rendszeren csak potom árban kell elvesztegetni, miután az elszállításnál oly drágába kerül a fuvar, hogy más, bár sokkal távolabb fekvő országokkal, a melyeknek jó és olcsó összekötő közlekedési eszközeik vannak, a versenyt kiállani

